

יום העיון החמישה עשר , 7.7.17

מאיר וינוקור - מה מבנה את הבנתנו והפרשנות שלנו ומה המקום של קשב צף

במבוא למאמרו מ-1983 על הקשר בין מושגים פסיכואנליטיים ופרקטיקה אנליטית, ג'וזף סנדלר מביא ציטוט של פרויד מפי אנה פרויד:

"כשאנו מגדלים את ילדינו אנחנו מספקים להם מפה של האגמים האיטלקיים ושולחים אותם לקוטב הצפוני."

משום מה אני תמיד זוכר את זה הפוך - שהמפות הן של הקוטב הצפוני, והשטח הנו כמו האגמים האיטלקיים. מה שלא יהיה, האמירה, נדמה לי, מתייחסת בקונטקסט המאמר של סנדלר, להתפתחות של אנליטיקאים. לפער בו אנו נתקלים בין התיאוריה שלמדנו והשטח-טריטוריה שחורשים שעה אחרי שעה עם פצינטיים.

מטרתי הראשונה תהיה להציג מספר מודלים קליניים שעסקתי בהם בתקופות שונות של התפתחותי המקצועית. מטרת שלושת המודלים שאביא הנה, במובן מסוים, להקטין את הפער בין ידע תיאורטי ועבודה קלינית.

שלושת המודלים שאביא הם:

1) **המודל הפסיכודינמי של דוד מלאן**, בו עסקתי סביב טיפול דינמי קצר טווח לפני פנייתי למכון.

2) **המודל הטופוגרפי והצנזורה השנייה של ג'וזף ואן מרי סנדלר**, בכלל זה המושג של role responsiveness שליוו אותי בשנים הראשונות של לימודי במכון.

3) **מודל ארבעת ה"פסיכולוגיות"** של הפסיכואנליזה של פיין, שעזר לי לעשות סדר פנימי אחרי חשיפה במשך לימודי לגרסאות שונות לארבעת הגישות לדחף; אגו; אובייקט; ועצמי.

במסגרת מגבלת הזמן אנסה לגעת במקומו של "קשב צף" לאור הריבוי של מודלים קליניים ומקומה של תיאוריה בזמן מפגשים עם פצינטיים. אתייחס לשאלה האם השימוש במודלים אלה ושכאלה, פוגע בהבנה של הקומוניקציה הלא מודעת של הפצינט.

אני מקווה שיהיה לנו דיון פתוח, מעניין ומהנה.

המודל הפסיכודינמי של דוד מלאן

דוד מלאן, הוא פסיכואנליטיקאי אנגלי שעסק בפסיכותרפיה קצרת מועד וארוכת טווח ובאנליזה. בספרו פסיכותרפיה אינדיבידואלית והמדע של פסיכו-דינמיקה שיצא לאור ב-1979 מלאן מדגים איך הסכימה הטכנית שהוא מציע נשענת על המודל המבני כפי שבא לידי ביטוי במאמרו של פרויד מ-1926

Inhibitions Symptoms and Anxiety הוא מציע שמודל זה רלוונטי לכל סוגי הטיפול הפסיכואנליטי: התערבות בזמן משבר, טיפול קצר וארוך, ופסיכואנליזה "פרופר", כל זה לגבי מגוון רחב של פצינטיים ושל פתולוגיות.

מלאן מפרט כמה עקרונות טכניים ומציין, כמעט בדרך אגב, שלדעתו "לא משנה מאיזה חלק מהעולם הוא בא, מטפל פסיכואנליטי מאומן באופן סביר משתמש באופן אינסטינקטיבי בטכניקה שמציע. ובנוסף הטכניקה הנה אוניברסלית במובן שהיא מיושמת באופן אינטואיטיבי על ידי מטפלים מאסכולות פסיכואנליטיות שונות.

אפנה עכשיו לתיאור קצר של המודל של מלאן ולאחר מכן אביא קטע קצר מאנליזה של פציינטית במצב רגרסיבי שנמצאת באנליזה אצל תומאס אוגדן (Ogden, 1992) בה להפתעתי גיליתי מחדש את הסכמה של מלאן.

במרכז המודל של מלאן שני משולשים: המשולש של קונפליקט והמשולש של האדם או התובנה:

משולש הקונפליקט/התובנה כולל: הגנה, חרדה, ואימפולס או ורגש נסתר:

Anxiety, defense, impulse or hidden feeling

משולש האדם מתייחס להקשר בו משולש הקונפליקט- הנושא לתובנה- בא לידי ביטוי: בקשר עם דמות משמעותית מן העבר, בקשר עם דמות משמעותית בהווה או בקשר עם המטפל –(ההעברה Past /Present /Transference)

המטרה הבסיסית של פסיכותרפיה פסיכודינאמית לפי מלאן הנה להביא לכך שהפציינט יוכל להיות בקשר עם רגשותיו האמתיים, בהתאם ליכולתו להכילם. מטרה זאת מושגת דרך התייחסות מתאימה לחרדה והגנה באופן שמאפשר לפציינט להתחבר לרגשותיו באופן הדרגתי, להתחבר לרגשותיו.

יש לציין ש Rapport שבעיני מלאן מעיד על עומק המגע הרגשי בין המטפל והמטופל, מהווה את המצפן האוניברסלי (universal indicator) המנחה את המטפל.

כמה המלצות טכניות של מלאן להמחשת המודל: יש להתייחס להגנה ולחרדה, לפני או ביחד עם התייחסות לרגש הנסתר. ויש קודם לזהות את משולש הקונפליקט בהקשר של אדם מסוים ואז לחבר עם קשרים אחרים. יש לקחת בחשבון את מידת ה rapport ברגע נתון בקביעת עומק הפירוש ואופן ניסוחו. דוגמה קצרה: "קשה לך להודיע לעצמך ולי שאתה כועס עלי מפני שאתה דואג שלא ארצה להמשיך לראות אותך..". (מבוסס בין יתר על הכרות של המטפל את אופי הקשר של הפציינט עם אבא שלו שפשוט הפסיק לדבר אתו כול פעם שהיה לא שבע רצון ממנו).....

במאמר של פרויד מ-1926 ישנם שני חידושים בעלי השלכות טכניות רבות: (1) התיאור של מצבי סכנה והסדר ההתפתחותי בו הם מופיעים, כגון לידה, אבדן האובייקט, אבדן אהבת האובייקט, חרדת סירוס וחרדה בפני הסופר-אגו.

(2) הצגת התיאוריה השנייה שלו על חרדה. בתיאוריה השנייה, החרדה מהווה סיגנל לפעולת התגוננות שקודם החרדה נתפסה כמעין גלגול של ריגוש לא מבוטא.

על מנת להשתכנע מרוחב היריעה בהמשגה פשוטה זאת אפשר לספור את כל סוגי החרדות, כל סוגי הגנות כול סוגי ההרגשות/ הנסתרות/ אימפולסים/ משאלות וצרכים המוכרים לך ואז לנסות ליצר פרופילים של סוגי הגנה חרדה ורגש נסתר.

הרבה חרדות נוספות המבוססות על מצבי סכנה נוספים הוגדרו מאז: חרדה בפני אבדן הארגון של העצמי, השמדה, מוות ועוד. ובנוסף להגנות המתוארות ע"י אנה פרויד תוארו לעומק גם הגנות חדשות בפני חרדה: לדוגמה: המפלט נפשי של שטיינר, דיסוציאציה, וכמובן הזדהות השלכתית.

הדוגמא של אוגדן: אנליזה של אישה בשלב רגרסיבי בספרו הקצה הפרימיטיבי של החוויה (1992).

גב' ר. הייתה מבלה שעות בלגעת ולגרד בפצעים בפרצופה. היא סבלה מחוסר שינה קשה בגלל חשש בפני סיוטים שלא זכרה. במשך הזמן פרצופה התכסה בצלקות והיא גרדה גם אותן גם בתוך השעות האנליטיות. ברור היה שהיא בחרדה אך לא היו לה מחשבות כלשהן.

גב' ר. לקחה מטפחת-נייר מקופסת הקלינקס ליד הספה והדביקה אותה לפצעים שיצרה בפרצופה. היא הייתה גם לוקחת את המטפחות הביתה בסוף השעה. "לא היה נראה לי" כתב אוגדן, "שהיה מדובר בעיונות מועתקת או משאלות הרסניות כלפי עצמה בשלב זה של הטיפול".

"אמרתי לה שחשבת שהיא בטח מרגישה כאילו שאין לה עור, כי בזמן שהיא ישנה היא מרגישה לא מוגנת בפני הסכנות של סיוטי הלילה. אמרתי לה שאני יכול להבין את ניסיונה לכסות את פרצופה בעור שלי (הטישיוז- באנגלית המילה tissue מתייחסת למטפחות נייר אך גם לרקמת העור)- כי זה נותן לה להרגיש קצת פחות נא (כמו בשר נא).

בשעה הבאה הפציינטית נרדמה במשך כל השעה וכשקמה אמרה שבזמן שהיא ישנה הרגישה שהיא מתחת לכיסוי כלשהו למרות שלא הייתה שם שמיכה.

ההרגשה הנסתרית : הרגשה של להיות בלי עור, חשופה מהגנה בפני סיוטים.

החרדה: בפני מצב של חוסר אונים ואי יכולת להגן על עצמה.

ההגנה: לשאול את העור של המטפל באופן סימבולי דרך השאלת המטפחות ששימשו כמעין שמיכה מגינה.

העובדה שישנה במשך כל השעה ללא סיוטים ותוך שהרגישה תחושה של בטחון נותנת לחשוב שהבנתו העמוקה והאופן שהביע אותה אפשרה לה להרגיש מוגנת יותר. בדוגמא הזאת, נראה לי שאוגדן עקב באופן ספונטני אחרי משולש: ההגנה, חרדה, והרגש של הפציינטית תוך כדי דיבור טבעי להם.

עם השנים התווספו לי מזמן לזמן תוספות למודל הבסיסי, כמו: ממד העצמה של הרגש הנסתר והחרדה, מידת הכפייה של ההגנה ובמיוחד לגבי הזדהות השלכתית. יכולת ההכלה של הפציינט ושלי מרגע לרגע לאור תדירות המפגשים הטיפולים.

המודל הטופוגרפי והצנזורה השנייה לפי סנדלר וסנדלר

בתיאור המוכר של המודל הטופוגרפי פרויד מציע שקיימת צנזורה בין הלא מודע והפרה מודע כשהפרה מודע מתואר כישות בה קיימים תכנים לא מודעים מבחינה תיאורית שיכולים להיפך למודעים בקלות יחסית. בין הלא מודע הדינמי (המודחקת) והפרה מודע קיימת פועלת הצנזורה הראשונה. (במודל המבני הדחקה ראשונית). במשך השנים פרויד הצביע מספר פעמים על כך שחייבים להניח שקיימת צנזורה שנייה בין הפרה מודע והמודע, אך לא דאג לשינוי רשמי של המודל הבסיסי.

סנדלר וסנדלר במאמרם (1984) Three box model and the second censorship הצנזורה הראשונה שתפקידה למנוע תכנים דחפיים ותהליכי חשיבה פרימאריים מהעבר להיכנס למודעות, לצנזורה השנייה מקורות התפתחותיים חברתיים. האוריינטציה הבסיסית שלה הנה הימנעות מבושה, מבוכה השפלה ומכאובים נרקסטיים אחרים. היא מבוססת על הבנה נרכשת, בהכשרים חברתיים שונים, של ילדים ומבוגרים, שיש דברים שניתן לעשות ולהגיד בסתר ובשלווה יחסית ועדיף לא לגלותם לאחרים.

מאחר ומדובר לא רק על העולם הפנימי של הפציינט אלא בדיבור שלו עם אדם אחר, חלק מהמאמץ ההגנתי מושקע בניסיון להימנע מבושה והשפלה. בהקשר זה, בסופו של דבר, המטרה של פסיכואנליזה הנה לאפשר לפציינט לקבל את האספקטים האינפנטיליים ה "משאלתיים" wishful של עצמו. שעוררו קונפליקטים ומכאובים במשך התפתחותו. לשם כך (אני מצטט) "נחוץ שהאנליטיקאי בפרושיו יאפשר אוירה של סבלנות כלפי המגורך,

האינפנטילי והפרברטי, ושינסח את פירושיו באופן שיאפשר לפציינט להתייחד עם חלקים שקודם לא היו מקובלים עליו.... כך נוצרת אורה בה הפציינט יכול להפנים (עמדה חברית יותר לעצמו) יחד עם ההבנות שרכש בעבודתו המשותפת עם האנליטיקאי".

הנה דוגמה של מחברי המאמר להתייחסויות (בעייתיות לטעמם) לפציינט שנאבק עם התעוררות של רגשי אהבה כלפי האנליטיקאי. תחילה מה עדיף שלא יאמר: "אתה נלחם נגד הרגשות אהבה כלפי" ומה שבטוח לא צריך להגיד לפציינט-הנו: "אני מייצג את האבא/אמא שכלפיהם יש לך רגשות אהבה" או "אתה חוזר על הרגשות אהבה שהיו לך כילד כלפי אבא/אמא שלך". הפרושים האחרונים מבלבלים בין שני ה unconscious של ההווה ושל העבר.

מה שחשוב לגבי ניסוח טוב הנה הכללת התייחסות לקונפליקט: למשל (אני מצטט): "אתה בטח מוצא קושי גדול בלאפשר לעצמך להרגיש את הרגשותיך האוהבות כלפי מפני שאתה מפחד שאצחק עליך".

הכלל המשתמע הנו: קודם לעבוד עם ההתנגדויות הנובעות מהצנזורה השנייה בהקשר של ההעברה, ורק לאחר מכן לתת את הקונסטרוקציות שלך על העבר כשההתנגדויות האלה נמוגו או הגיעו לפתרון.

שתי אמירות של אן מרי זכורות לי היטב משיעור מהתקופה שהזוג סנדלר שהו בארץ.

"אני תמיד עובדת עם הקונפליקטים הדחפיים של הפציינט ביד אחת ומחזיקה את הנרקיסטיות שלו ביד השנייה."

במבט רחוק יותר: במאמר ניתן לגלות את הניסיון של המחברים לחבר בין העולם הפנימי-דחפי והעולם החברתי ובנוסף סוג של חופש בלהגיב לפציינט באופן שמגן עליו בפני כאב יתר, וחרדה שהייתה תורמת להימנעות ולהסתגרות ובמקום זה לתרום לתחושת הביטחון שלו במובן של safety וגם ל rapport קריא: המגע הרגשי. נדמה לי שהחשיבות של מושג ה"rapport" אינה כל כך מודגשת היום והיא מופיעה גם אצל מלאן וגם אצל הזוג סנדלר.

בנוסף שימו לב למבנה הפרוש הדומה באופן מפתיע להמלצתו של מלאן: ההגנה: הימנעות החרדה: בפני השפלה (ש"אצחק עליך") הרגש הנסתר: אהבה/חיבה. ובהקשר הספציפי הזה: שניתן ליצור המשגה בדרך של המודל הטופוגרפית ולדבר בשפה של המודל המבני.

יש לציין שצנזורה אופיינית לשלבים מוקדמים של אנליזה אבל לא רק. גם אחרי שנים רבות של אנליזה פציינטים (כולנו) מוצאים דרכים להעלים דברים שעולים באופן יחסי חופש למודעתם בין המפגשים האנליטיים, מתוך בוושה וחשש בפני גנאי וגיחוך.

לסירוגן כמעין תוספת להזדהות השלכתית ולסירוגן כאלטרנטיבה גוזף סנדלר מציע את המושג Role responsiveness שאתייחס אליו עכשיו דרך אחת הדוגמאות שהביא במאמרו הידוע מ1976.

גם הדוגמה הזאת של role responsiveness מעמידה אותנו מול המשמעות של tissues פציינטית כבת 30, מבוהלת מקינאת הפין שלה, ועיונות כלפי אימה. בזמן שהייתה בגן ילדים היו לה התקפי זעם, מצבים שדמו לאוטזים וחשש שתלכלך את עצמה. בגיל שנתיים וחצי נולד לה אח והרגישה שאיבדה את תשומת ליבה של אימה. אחרי 3 שנים באנליזה הפתולוגיה שלה הייתה בהירה יותר והיה שיפור הדרגתי במצבה. מתחילת האנליזה בכתה בתוך השעה וסנדלר היה באופן רוטיני מעביר לה את קופסת ה tissues שלו. כששם לב לכך החליט שאם כבר התחיל בכך עדיף לא להפסיק באופן שרירותי. כעבור זמן די ממושך ברגע מסוים מסיבות שהיו לא לגמרי ברורות לו באותו רגע, הוא נמנע מלהגיש לפציינטית את ה tissues והיא הגיבה בתרעומת ודרשה לדעת למה הפסיק להגיש לה את המטפחות. הוא הגיב שלא יודע למה אבל שנדמה לו אם תמשיך לדבר על זה אולי שניהם יוכלו לגלות.... הנה תמצית הקונסטרוקציה שהוצג:

המעבר הזה תואר כמעבר מלהיות אימא קשובה לאימא שפתאום הפסיקה לנקות אותה, בעיותיה התארגנה סביב השלב האנאלי המאוחר כשאבדה את הקרבה של אימא .

ניתן היה להבין את כל המהלך הזה כמעין conjoint enactment שנוצר דרך כל מיני cues של הפציינטי כשנפגש עם מעין free floating role response של סנדלר.

יש לציין שתמצית ה enactment בכך שהאנליטיקאי אינו מודע שזה מה שמתרחש בזמן שזה קורה ושהאנליטיקאי מרגיש שהתנהג באופן לא נורמטיבי ולא עמד בסטנדרטים של עצמו וכאן סנדלר נותן להבין שאין במה להתבייש (כול כך) !

משתמע גם ראייה של ההעברה ככוללת כל מיני מניפולציות ופרובוקציות של הפציינט ליצירה מחדש של סיטואציות מן העבר. בדוגמה השנייה של סנדלר באותו מאמר, שלא אביא כאן, הסיטואציה מן העבר התגלתה דרך תשומת לב של סנדלר שהוא מדבר יותר מהרגיל ומאין סימן שאלה שניתן היה לקלוט בסוף הרבה אמירות של הפציינט.

ארבעת הפסיכולוגיות של פיין

אני פונה עכשיו לתיאור קצר למסגרת האינטגרטיבית של פיין.

פיין (1990) מציע שיעמדו לרשותנו במידה שווה, וכבסיס לפרוש, ארבע פסיכולוגיות: דחף, יחסי אובייקט, אגו ועצמי. חשוב מאד לציין שהפסיכולוגיות השונות משקפות מערכות מוטיבציה הקיימות באופן טבעי והפועלות יחד אצל כל בן אדם בהירארכיה אישית ייחודית.

הפסיכולוגיות הן בעלות מרכזיות ובולטות (salience) שונה ממטפל למטופל ואצל אותו מטופל בזמנם שונים.

לתקופה ששוהים בתוך פסיכולוגיה מסוימת, פיין קורה "רגע"- "moment" שיכול להמשך בין דקות לחודשים. הוא מאמין שהמעבר בין פסיכולוגיות נתפס באופן אינטואטיבי ומאחר שהמעבר בין הפסיכולוגיות משתנה מאדם לאדם אין צורך ב"דבק מושגי" שיחבר אותם ביחד. הוא מליץ לשמור על טכניקה פרשנית קבועה תוך כדי שההבנה משתנה.

הנה דוגמה מפורטת שלו מתוך פיין (1994)

ילד בן 11 שהראה בעיה של חוסר שליטה בסוגרים, איסוף זבל, כישלון בלימודים וליצנות, בעקבות סדרה של פרידות קשות. הוא נראה על ידי מודרכת של פיין, פעמיים בשבוע.

הפרידה הראשונה נגרמה ע"י סוכנות עירונית בגלל הזנחת אמו והתעללות של אביו.

הוא היה במסגרת אומנה ולאחר מכן אצל כמה קרובי משפחה. אף אחד מהם לא היה מוכן להחזיק אותו לתקופה ארוכה, בין היתר בגלל הסימפטומים שלו. כעת הוא גר אצל הסבתא שלו מצד אמו שאימה אף היא להתרחק עם נכד אחר ולהשאירו מאחור. הפרטים אינם חשובים לגבי הנקודה שברצוני להדגיש.

הוא התקשר מהר למטפלת שלו והראה, באופנים שונים, את רצונו להפוך את משרדה לבית בטוח.

בשיחה שפיין מספר עליה בהרחבה המטפלת ביקשה מהילד לספר זכרונותיו על המעברים בן בתים שונים והוא דיבר על כך בפתיחות מפתיעה. הגיע לנקודה מסוימת בה אמר למטפלת, באופן נוגע ללב: "הייתי נותן את הכול בכדי להיות בחזרה עם אימא שלי" ומיד לאחר מכן, המודרכת ספרה לי, הוסיף: "הייתי נותן את הכול, להיות בחזרה אתה, אפילו הממתקים האלה, אפילו המחברת שלי, אפילו הנייד

שלי " (דברים שהביא אתו והוציא מהכיס שלו).

המודרכת הוסיפה שראתה את הצחוקים של הילד כמאמץ שלו להתחמק מהאפקט הכואב בהזכרות ובלדבר על חייו עם אמו. פרוש סביר מהתחום של הפסיכולוגיה של האגו. כלומר: הגנה בפני רגש כואב. היא בחרה לא להגיד כלום. נראה שהכירה בכך שהיה לה לא נוח עם עוצמת הכאב והגעגועים שלו.

כעבור כ-10 דקות בתוך השעה הילד התחיל לדבר על סרטי וידאו. זה היה אחד הדברים שהוא ואמו היו עושים ביחד- להסתכל בסרטי וידאו. המטפלת ביקשה שיספר יותר והוא הוסיף: "היינו מסתכלים ועושים צחוקים והיה כיף". ..המטפלת לא ראתה את זה אבל אני (פיין) הצעתי "שפתאום את הצחוקים שהיו הגנה בפני כאב (פסיכולוגי של האגו) ניתן לראות כחזרה על מרכיב נעים (pleasurable) של הקשר עם אובייקט האבוד, ניסיון להחיות (to actualize) בהווה חלק מזיכרון של התבדחות עם האמא כחלק מיחסי אובייקט. האם הסבר אחד (הגנה) הינו יותר נכון מהשני (חזרה על יחס אובייקט מופנם)? במקרה זה אני חושב שלא. שניהם ביחד מרכיבים את הבנתנו את הפציינט.

פיין נותן ארבע פירושים מומצאים למטרות דידקטיות :

אגו הגנה בפני אפקט: " אני יכול לראות בבדחנות שלך כמה כואב עבורך לרצות להיות בחזרה עם אמא".

חזרה על קשר אובייקט מופנם: "נשמע שכשאתה מתבדח איתי זה כמו להיות בחזרה עם אמא, שניכם מתבדחים ביחד... אולי הליצנות שלך בבית ספר מיועדת לתת לך את ההרגשה שאתה בחזרה עם אימא שלך, אבל אף אחד לא יודע זאת לכן אתה נכנס לצרות..."

דחף: פרוש מומצא שהיה דורש עבודה מקדימה: "אני חושב שכשאתה מספר לי בדיחות על יציאות זה נותן לך להרגיש טוב איתי כמו שהבנו בשבוע שעבר שלעשות קקי במכנסיים היה הדרך שלך להרגיש שוב תינוקי עם אמא שהייתה מנקה אותך ודואגת לך במקום לתת להם לקחת אותך...חוו"

חווית העצמי: "אתה טוב בלהתבדח וזה נותן לך להרגיש חכם ומצחיק. אני יודע שזה חשוב לך כי כמו שדיברנו כשאימא אפשרה להם לקחת אותך הרגשת כמו קקי שניתן להוריד אותך באסלה או זבל או כמו אשפה לזרוק לפך". ופיין מוסיף שאת הפירושים שהציע והמציא ניתן להמשיג כנובעים מארבע "פסיכולוגיות" שונים יחד מרכיבים פסיכולוגיה אנושית אחת- .

ובסיכום פיין מוסיף:

I am not saying that a therapist of any particular persuasion could not or would not address any of
But I have found a broadening of my work and I think a real gain as I have come , ...these areas .
first to articulate these models more clearly for myself in recent years, and then to let them fall into
the background as potential ways for organizing the clinical data.

Now they spontaneously rise up at times when I listen with evenly suspended attention .

דיון קצר

בעיית הקשב הצף: העיסוק של אנליטיקאי במציאת הקטגוריות, מסגרת ההתייחסות ל"פסיכולוגיה הנכונה", המודל הנכון, עלולה להפריע לקשב צף. שימוש בידע אנליטי לפני שהוא מעוכל ומופנם יש תוצאה דומה. הפרוש על בסיס הבנה תיאורטית ללא עוגן בעבודה פנימית בעבר ובתוך כל שעה נתונה, אף הוא עלול ליצור משו מולבש וצפוי למנוע מגע רגשי עמוק. מצד שני קשה לדמיין הבנה של קומוניקציה לא מודעת ללא תיווך של גורם קוגניטיבי כלשהו. ניסוח של פרוש כלפי הפציינט דורש אף הוא המשגה והבנייה בהתאם להתחשבות בתזמון, טקט, וטון הדיבור. כל המרכיבים האלה מתרחשים לדעתי דרך התיווך של האסתטיקה של האגו הלא מודע

(Bollas, 1987). כלומר אולי ניתן להגיד שישנו מאין יחס דיאלקטי בין החוויה הנחויה של האנליטיקאי והאופן שהאנליטיקאי חושב על הפציינט ובוחר לנסח את דבריו.

מצד שני, לפי דעתי, קומוניקציה בין אנשים, מלא מודע ללא מודע, בלתי מפוענחת, מתרחשת כול הזמן ובדרך כל ערוצי החושים, לפעמים אף דרך ערוץ על-חושי. קומוניקציה ישירה של הלא מודע ללא מודע מתרחש אולי כל הזמן אך האנליטיקאי זקוק לידע אנליטי בכדי לדעת איך לפענח את חוויותיו המורכבות ולתרגמם לאמירה מאפשרת, או אפילו להחלטה לא להגיד כלום. פרשנות מלמעלה כלפי מטה, כלומר בדרך יישום של תיאוריה ידועה מראש רק מגלה מה שהמטפל כבר יודע! וזאת אחת הסיבות שפרויד מציין את החשיבות של קשב צף הנע בין מה שהאנליטיקאי שומע מהפציינט ומה שעולה לו מבפנים. (ראו Freud, 1912)

תיאוריה חלקית יכולה להופיע לאנליטיקאי בתוך השעה הטיפולית באופן לא צפוי ומפרה כחוויה מהנה של גילוי מחדש. (Ogden, 2009), (Parsons, 2000). בניסיון שלי החוויה כוללת מציאה מחדש רגעי לפחות של הקשר עם מציאת התיאוריה באופן שתורם לתחושת המשכיות של האני המקצועי. יש בכך גם אהבה ואסירות תודה!

לאור הפערים, אולי בסופו של דבר הבלתי נמנעים, בין הבנתנו המושגית ומה שמתרחש בשעה הספציפית, נראה שתיאוריות פרטיות private theories לפעמים תואמות יותר בלהבין את העולם החוויתי של הפציינט לעומת התיאוריות רשמיות ידועות לכול וידועות מראש.

יחד עם כל זה שלושת המודלים שתיארתי עזרו לי בזמן שהיו נחוצים לי מבחינה התואי האינדיבידואלי של התפתחותי המקצועית. ותורמים משהו שקשה להגדירו לאיך שאני עובד היום.

ביבליוגרפיה

Columbia Univ. Bollas, C. The Shadow of the Object. Psychoanalysis of the Unthought- Known. Press, 1987

Freud, S. Recommendations to Physicians Practicing Psycho-Analysis. S.E. 109-120

Freud, S.(1926) Inhibitions Symptoms and Anxiety, 1926, S.E.XX Standard Edition

Malan D.H. Individual Psychotherapy and The Science of Psychodynami

Butterworth, London, 1979.

Ogden, T. The Primitive Edge of Experience. Jason Aronson, N.J. 1992

Ogden, T. Re-discovering Psychoanalysis in Re-discovering Psychoanalysis:Thinking, Dreaming and Forgetting. The New Library of Psychoanalysis.Routledge London and New York, 2009

Drive, Ego, Object an Self: A Synthesis for Clinical Work. Basic Books, London, 1994 .Pine, F

Pine, F. Multiple Models, Clinical Practice and Psychoanalytic Theory. Response to Discussants. 212-234 (2) 14Psychoanalytic Inquiry,

Parsons M. Refinding Theory in Clinical Practice. The Dove that Returns. The Dove that Vanishes. Paradox and Creativity in Psychoanalysis. The New Library of Psychoanalysis, Routledge, 2000.

43-47 , Sandler, J. (1976) Countertransference and Role Responsiveness. Int R.Psycho-Anal. 3

Sandler J.(1983) Reflections on Some Relations Between Psychoanalytic Concepts and
35-45 ,Psychoanalytic Practice. Int. J. Psycho-Anal., 64

Sandler, J. and Sandler A.M.(1983). The Second Censorship and the Three-Box-Model; Some
Technical Implications. Int.IJ Psycho-Anal., 64 413-425